

En de boer? Hij verkocht zijn ploeg

Niet-kerende grondbewerking (NKG) mag de laatste jaren op steeds meer belangstelling rekenen. Toch waagt maar een kleine groep telers de stap. Hoe zijn hun ervaringen? En hoe komt hun grond uit de winter? AkkerMagazine zocht drie telers op tijdens het klaarleggen van het zaai-bed voor suikerbieten.

Cees van Tiggelen wil een stap verder dan niet-keren, namelijk minimale grondbewerking. Als diepste bewerking houdt hij 15 cm aan.

Copyright foto

Wim Stegeman, Lelystad (Fl.):

'Ik zie de grond veranderen'

Met een gangetje van 16 kilometer per uur komt Wim Stegeman in een grote stofwolk op de kopakker aangereden. Nog net voor de maand april begint, legt hij zijn bietenland klaar, met voor op de trekker een eenvoudige koppensneller en achterop een eggenveld met verkruiemrollen. Meer dan vlakstrijken doet de combinatie nauwelijks. De bovengrond is goed verweerd en de kluiten die er zijn, zijn het gevolg van nachtvorst. Na een half uurtje in de zon vallen ze alsnog uit elkaar. Op het zaaibed liggen stengelresten van de gele mosterd die hier gestaan heeft. Het zijn stukjes van 5 tot 10 centimeter lang, die volledig verhout zijn. Volgens Stegeman zitten die straks bij het zaaien niet in de weg. „Die worden door de kouters gewoon aan de kant geschoven.”

Onder de losgemaakte laag voelt de 50 procent afslibbare klei nog klef. Wat meteen opvalt, is de grote hoeveelheid gangen en de aanwezigheid van wormen. Ook de strossen van de wintertarwe zijn nog goed te zien. Stegeman verhakselt zijn stro standaard.

Tussengewas

Op de tarwestoppel is mest uitgereden. Na een bewerking met de schijveneg heeft hij de gele mosterd gezaaid. Stegeman beschouwt de groenbemester – zelf vind hij dat een verkeerd woord – als volwaardig tussengewas. „Ik heb er zelfs een aparte map voor, omdat ik ook experimenteer met meer soorten. Het gaat mij niet om zoveel mogelijk massa. Want die moet je ook allemaal weer kwijt zien te raken. Het belangrijkste is dat de grond gedurende de winter bedekt is. Dat is een wezenlijk onderdeel van niet-kerende grondbewerking.”

De akkerbouwer zaait het tussengewas expres wat aan de late kant. Om de verwerking een handje te helpen, heeft Stegeman het gewas in oktober met de schijveneg kapotgereden. „Je snijdt daarmee de stengel alvast aan stukken en de plant vriest ook makkelijker kapot. Mijn streven is namelijk om geen glyfosaat te hoeven gebruiken. Het enige dat me op dit perceel niet helemaal zint, zijn wat polletjes van de tarweop-

slag. Gelukkig drogen die in de gure wind goed uit.”

Kriebels

Het is het derde jaar dat Stegeman niet ploegt. Heeft hij al op enig moment spijt gehad dat hij de ploeg heeft verkocht? „Nee, ik ben ervan overtuigd dat het werkt. Maar het is nog wel zoeken naar de beste aanpak. Met fijn zaad, zoals uien, heb ik best wel eens de kriebels gehad of het wel goed zou komen. Gelukkig zijn mijn opbrengsten eerder meer dan minder geworden. Daardoor krijg ik vertrouwen dat ik op de goede weg zit. Ik zie de grond veranderen. Hij wordt dichter van structuur, maar de draagkracht wordt ook beter. Alleen droogt de grond doorgaans wat minder snel op in het voorjaar. Ik had eigenlijk niet verwacht dat ik al zo vroeg bezig zou zijn.”

Tot dusver heeft Stegeman niet geïnvesteerd

in speciale apparatuur. Aan woelpoot, cultivator, eg en frees heeft hij tot nu toe voldoende, al zou hij sommige bewerkingen graag combineren. Wel heeft hij een paar testronddjes gemaakt met een bouwvoorlichter, maar het resultaat zinde hem nog niet helemaal: „De grond valt niet mooi terug op dezelfde plek.” Overigens merkt hij dat het woelen steeds gemakkelijker gaat. „Soms rijd ik zomaar 8 kilometer per uur. Dan denk ik: wat doe ik hier? Is dit nog wel nodig?” ▶

Copyright foto

Copyright foto

Copyright foto

Copyright foto

Louis Riga, Sweijkuizen (L.):

'Het water moet altijd weg kunnen'

In de heuvels van Zuid-Limburg hebben telers het langst ervaring met niet-kerende grondbewerking. De erosieverordening verbiedt op veel plekken zelfs dat hellende percelen worden geploegd. Voor Louis Riga waren de regels niet nodig. Hij verkocht twintig jaar geleden zijn ploeg en werkt sinds twaalf jaar volledig niet-kerend. De juiste persoon om eens te vragen hoe de aanpak op de lange termijn bevalt.

Vandaag maakt Riga een perceel zaaiklaar waar gele mosterd heeft gestaan, die in de herfst is kapotgefreed. Op het eerste gezicht lijkt daar behoorlijk wat geweld aan te pas te komen. Riga trekt eerst een bouwvoorlichter 35 centimeter door de grond. Daarna volgt zijn zoon met een combinatie van een woeler en een frees. De tanden van deze woeler gaan 25 centimeter door de grond en zijn bedoeld om de sporen van de trekker te wissen. Dit is nodig ondanks een bandenspanning van 0,6 bar.

Op de lössgrond gaat het er niet om om de grond zoveel mogelijk met rust te laten, zegt Riga. „Ook na het uitrijden van drijfmest zul je moeten woelen. Je moet verdichtingen opheffen om ervoor te zorgen dat het water weg kan. Het belangrijkste is dat je de bovenlaag niet wegploegt en dat de grond in de winter bedekt is. Er moet altijd een groenbemester

staan. Op die manier creëer je een levende en weerbare toplaag.“

Emmer water

Het kost volgens Riga vijf tot zes jaar om die toplaag in orde te krijgen. „De eerste paar jaar moet je even doorheen. Ik heb in het derde en vierde jaar een opbrengstdip gehad, wat vooral kwam doordat de grond snel dichtsloeg. Maar als je het consequent volhoudt, zie je de grond veranderen. Door de activiteit van regenwormen krijgt de grond een sponsachtige structuur. Het water kan daardoor beter weg. Ik laat het wel eens zien door er een emmer water overheen te gooien. Op pas geploegd land blijft het staan, op mijn grond is het meteen weg.“ Het nut van de verordening is voor hem dan ook klip en klaar. Dat het water snel wegzakt, betekent overigens niet dat het gewas over minder water beschikt. „Integendeel“, zegt Riga, „de grond droogt minder snel uit.“

Ook de betere draagkracht van de grond vindt hij een groot voordeel. Tussen het stoppen met ploegen en het werken met NKG heeft hij een poosje gespit. „Even leek dat een goede vervanging voor ploegen, maar de draagkracht ging sterk achteruit. Nu kan de grond veel meer hebben.“

Riga merkte wel een verhoogde onkruiddruk in de eerste jaren na het omschakelen naar NKG. Daarna zag hij geen verschil meer. Om schoon van start te gaan, brandt hij de percelen meestal af met Roundup.

Bietenblad

Het enige nadeel van zijn NKG-systeem vindt Riga de soms moeizame zaai van wintertarwe na de oogst van suikerbieten. „Dat komt omdat het bietenblad in de weg zit. Als het droog is, en je kunt direct zaaien, dan wil het nog wel. Maar krijg je er een buitje in, dan moet je soms wel 14 dagen wachten. Sommige NKG-telers ploegen het blad ondiep weg, zo'n 10 tot 15 centimeter. Wij lossen het vaak op door met de cultivator lichtjes voor te bewerken. Ook hebben we de kouters van de zaaimachine iets langer en scherper gemaakt. Daar redden we ons mee.“

Ieder jaar vraagt om een andere aanpak, heeft Riga ervaren. Hij deelt zijn machinepark met een collega en dat helpt om zo goed mogelijk op de wisselende bodemcondities in te spelen.

Copyright foto

Copyright foto

Cees van Tiggelen, Halsteren (N.-Br.): 'Zoveel mogelijk van de grond afblijven'

Met een grote zwerm meeuwen achter zich aan legt Cees van Tiggelen in de omgeving van Steenberg een perceel lichte klei zaaiklaar. De trekker met een niet-aangedreven zaaibedcombinatie rijdt dwars door de resten van een gele mosterd, waarvan de stengels nog overeind staan. Deze worden door het ijzergeweld versplinterd. Het zaaibed dat de combinatie achterlaat, is vrij ruig, met half verteerde resten van de voorgaande graanteelt en gele mosterd in de losgemaakte laag. Van Tiggelen glimlacht als hij zijn oog over het perceel laat gaan. „De gemiddelde akkerbouwer zal gruwen van wat hij hier ziet. Maar ik heb graag zoveel mogelijk gewasresten bovenin. Het enige wat me niet bevalt, is dat het in één werkgang net niet helemaal gelijk ligt. Sommige delen van het perceel pak ik twee keer.”

Om te voorkomen dat graanopslag en onkruid problemen geven, heeft hij het perceel in 'de warme week begin maart' met Roundup afgebrand. Ook de gele mosterd kreeg hierdoor de genadeklap. Omdat Van Tiggelen het gewas laat staan in de winter, vriest het hart van de plant niet snel kapot.

Regenhaspel

Het bedrijf van Van Tiggelen kent zowel klei- als zandpercelen. Op beide grondsoorten past hij nu zes jaar NKG toe. Hij streeft ernaar het land zo lang mogelijk bedekt te houden en zo min mogelijk te beroeren. Niet alleen niet-kerende maar ook minimale grondbewerking dus. „De eerste paar jaar heb ik nog gewoeld, maar dat doe ik niet meer. De bodem kan het best zelf, zolang je hem niet kapotrijdt.” De hoofdgrondbewerking is een 15 centimeter diepe bewerking met de cultivator. Daarvoor gebruikt hij een 150 pk trekker met een cultivator met elf tanden en een schijveneg voorop. „Daarmee heb ik een gigantische capaciteit. Vaak rijdt ik harder dan 10 kilometer per uur.”

Van Tiggelen merkt een grote verandering in de vochtthuishouding van de grond. Het water zakt gemakkelijker weg. Maar door het organisch materiaal in de bovengrond duurt het in het voorjaar langer voordat de grond opdroogt en dus opwarmt. „Op de klei kan

Copyright foto

dat een nadeel zijn. Meestal wacht ik nog een weekje als mijn burens aan het zaaien zijn. Vorig jaar ben ik iets te vroeg begonnen en kregen we vlak na het zaaien een flinke hoeveelheid water. Dat was geen geweldige combinatie. Mijn bietenopbrengst kwam uit op het fabrieksgemiddelde en daar was ik eigenlijk niet tevreden mee. Voordeel van een bedekte bodem is dat de grond minder snel uitdroogt. Vooral op het zand merk ik dat. Ik heb de regeninstallatie opgeruimd.”

Verlanglijst

De vele gewasresten - Van Tiggelen teelt zelfs maïs voor maïskolvenschroot - vragen om aan-

passingen in de mechanisatie. De akkerbouwer heeft bij het vervangen van zijn graanzaaimachine gekozen voor een exemplaar met schijven in plaats van normale kouters. Die snijden overal doorheen. Het liefst zou hij zijn bietenzaaimachine er ook mee uitrusten. „Maar daarvoor ben ik nog aan het sparen”, lacht hij. Misschien heeft hij die schijfkouters niet nodig. Want op zijn verlanglijst staat ook een striptill-machine, een apparaat dat de grond strooksgewijs bewerkt. Groot voordeel hiervan vindt hij dat de meeste grond onberoerd blijft. Alleen op de plek waar de gewasrij komt, wordt de grond losgemaakt en schoongeveegd. “Ik zie dat als een ideaal compromis.” ■

Groenbemesters en NKG

Groenbemesters zijn onlosmakelijk verbonden met NKG. De bodem moet zoveel mogelijk bedekt blijven om de structuur en het bodemleven te beschermen. Aan de andere kant mogen ze bij het voorjaarswerk niet in de weg zitten. De bezochte telers zaaien allemaal gele mosterd voorafgaand aan bieten. Dit is minder aantrekkelijk voor slakken dan bladrammenas en het vormt geen hinderlijk grote penwortels. Voorafgaand aan aardappelen wordt wel gebruikgemaakt van bladrammenas, waarbij telers er op letten dat ze voldoende

zaaizaad gebruiken om niet te forse planten te krijgen. Ook grassen komen in sommige bouwplannen voor. Voor biologische telers en gangbare telers die liever geen Roundup gebruiken, is vorstgevoeligheid een belangrijk punt. De ervaring leert dat een voorbewerking helpt om de groenbemester te laten kapotvriezen. Dat kan door klepelen of frezen. Buiten de geijkte groenbemesters experimenteren veel NKG-telers met minder gebruikelijke planten, zoals facelia en vlinderbloemigen.